

Vergaderjaar 2008–2009

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur

Nr. 112

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 februari 2009

Hierbij zend ik u de geannoteerde agenda van de Onderwijs-, Jeugd- en Cultuurraad van 16 februari aanstaande, ten behoeve van het Algemeen Overleg dat is voorzien op 12 februari. In deze brief worden de onderwerpen die betrekking hebben op het beleidsterrein van mijn ministerie nader toegelicht.

Ik wijs u erop dat, zoals te doen gebruikelijk, over de definitieve standpuntbepaling van Nederland in de OJC-Raad nog afstemming in de ministerraad zal plaatsvinden.

Tevens is het verslag van de OJC-Raad van 20–21 november 2008 bijgevoegd. Belangrijke punten uit deze OJC-Raad waren Europeana en de Staatssteun publieke omroep.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R. H. A. Plasterk

Geannoteerde agenda OJC-Raad 16 februari 2009

Op de agenda van de OJC-raad staan voor wat betreft de portefeuille van OCW alleen onderwijs-gerelateerde onderwerpen op de agenda. Deze agendapunten zijn:

1. Sleutelboodschappen «Onderwijs & Training»
2. Strategisch raamwerk «Onderwijs & Training na 2010»

Tijdens het onderdeel Onderwijs zal met name het strategisch raamwerk over «Onderwijs en Training na 2010» discussie vergen. Onderdeel van dit raamwerk is het gebruik van Europese benchmarks. Nederland staat hier kritisch tegenover.

Sleutelboodschappen «Onderwijs & Training»

Aan de OJC-Raad worden de sleutelboodschappen over Onderwijs en Training voorgelegd aan de Voorjaarsraad die op 19 en 20 maart plaatsvindt. De sleutelboodschappen zijn door het Tsjechische voorzitterschap opgesteld. In deze beknopte boodschappen van de OJC-Raad wordt het belang van de bijdrage van het onderwijs aan het bereiken van de Lissabondoelen onderstreept. Het belang van investeren in onderwijs en opleiding, juist ten tijde van de financiële en economische crisis, wordt in de inleiding beschreven. Juist in deze tijd is onderwijs en opleiding van groot belang om het concurrentievermogen te vergroten, nieuwe vaardigheden aan te leren en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.

De volgende sleutelboodschappen worden tijdens de Voorjaarsraad voorgelegd:

- 1) Het belang van onderwijs om uit de financiële en economische crisis te komen. Er moet meer en efficiënter geïnvesteerd worden in menselijk kapitaal.
- 2) De stelsels voor Onderwijs en Opleiding moeten nu, meer dan ooit, in kunnen spelen op de veranderende arbeidsmarkt. Verschillende samenwerkingsvormen tussen onderwijs, het bedrijfsleven en andere stakeholders moeten aangemoedigd worden.
- 3) Ten slotte wordt in bijlage de voortgang in 2008 op het gebied van Europese samenwerking voor Onderwijs en Opleiding beschreven.

Inzet Nederland

Nederland gaat akkoord met de sleutelboodschappen. Nederland waardeert het dat het belang van onderwijs wordt benadrukt nu in deze tijden van financiële crisis.

Strategisch Raamwerk «Onderwijs en Training na 2010»

Op 16 december heeft de Commissie de mededeling «Onderwijs en opleiding na 2010» uitgebracht. Met deze mededeling bouwt de Commissie voort op het werkprogramma van de Raad «Onderwijs en Opleiding 2010» uit 2002 dat onderdeel uitmaakt van de Lissabon strategie.

In het voorstel heeft de Commissie vier strategische uitdagingen benoemd voor de periode tot en met 2020. Het betreft (1) leven lang leren en mobiliteit, (2) kwaliteit en efficiëntie, (3) kansgelijkheid en burgerschap en (4) innovatie en creativiteit inclusief ondernemerschap. Deze strategische uitdagingen dienen volgens de Commissie de komende jaren het uitgangspunt te zijn voor de samenwerking in EU-verband.

Ter uitwerking van het programma Onderwijs en Opleiding werken de lidstaten en de Commissie samen op basis van de Open Methode van

Coördinatie (OMC), onder meer door het meten van de voortgang op de afgesproken Europese doelstellingen (benchmarks). Deze werkmethode kan volgens de Commissie verbeterd worden door de bestaande informele High Level Group op het terrein van onderwijs te versterken, door beter en efficiënter gebruik te maken van de zogenoemde «peer learning activiteiten» (thematische werkgroepen van experts uit lidstaten) en door in voortgangsrapportages specifiek in te gaan op de prioritaire acties.

Om de samenwerking op de vier geïdentificeerde strategische uitdagingen te ondersteunen, stelt de Commissie voor het aantal benchmarks in het werkprogramma «Onderwijs en Opleiding na 2010» uit te breiden van vijf naar tien.

Leven lang leren en mobiliteit		
1. Leven Lang Leren	15% van de volwassenen (25–64 jaar) neemt deel aan Leven Lang leren- activiteiten	Bestaande benchmark
2. Mobiliteit	<i>Benchmark moet nog ontwikkeld worden</i>	Nieuwe benchmark
Kwaliteit en efficiëntie		
3. Basisvaardigheden	Het aandeel 15-jarige leerlingen met lage vaardigheden in lezen, rekenen en natuurwetenschappen is maximaal 15%	Bestaande benchmark, maar uitgebreid. Voorheen alleen leesvaardigheid, nu ook rekenen en natuurwetenschappen
4. Vreemde talen	Ten minste 80% van de leerlingen in het lager secundair onderwijs krijgt les in tenminste twee vreemde talen	Nieuwe benchmark
5. Investeren in hoger onderwijs	De publieke en private uitgaven aan het hoger onderwijs moeten ten minste 2% van het BBP bedragen	Nieuwe benchmark
6. Hoger opgeleiden	Ten minste 45% van de 30–34 jarigen moet een diploma behaald hebben op tertiair niveau	Gewijzigde benchmark. Voorheen aandeel 20–24 jarigen met een startkwalificatie (diploma havo, vwo of mbo-2)
7. Werkgelegenheid	<i>Benchmark moet nog ontwikkeld worden</i>	Nieuwe benchmark
Kansengelijkheid en burgerschap		
8. Voor- en vroegschoolse educatie	Ten minste 90% van de 4-jarigen moet deelnemen aan voor- vroegschoolse educatie	Nieuwe benchmark
9. Voortijdig schoolverlaters	Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder 18–24 jarigen mag niet hoger zijn dan 10%	Bestaande benchmark
Innovatie en creativiteit inclusief ondernemerschap		
10. Innovatie en Creativiteit	<i>Benchmark moet nog ontwikkeld worden</i>	Nieuwe benchmark

Inzet Nederland

De inhoudelijke uitdagingen die door de Commissie zijn beschreven worden door Nederland herkend. Veel daarvan is ook terug te vinden op de Nederlandse beleidsagenda. Nederland is echter van mening dat deze strategische uitdagingen niet voorschrijvend kunnen zijn; lidstaten bepalen zelf hun nationale agenda.

De meerwaarde van Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en training ziet Nederland voornamelijk in het leren van elkaar. Het gebruik van de Open Methode van Coördinatie (OMC) binnen het onderwijs en opleidingsprogramma wordt door Nederland ondersteund. De OMC is een niet-bindende samenwerkingsvorm waarbinnen de lidstaten en de Commissie gezamenlijk aan een overeengekomen werkprogramma werken. In dit verband steunt Nederland het voorstel van de Commissie om de peer learning activiteiten te versterken. Zoals ook in het BNC-fiche aangegeven is, blijft Nederland wel benadrukken dat de verantwoordelijkheden op het gebied van onderwijs en opleiding op het niveau van de lidstaten liggen. Daarnaast moet de administratieve lastendruk beperkt blijven door zoveel mogelijk gebruik te maken van reeds bestaande statistische gegevens.

Zoals ook aangegeven in het algemeen overleg van 18 november jl. is Nederland geen voorstander van het afspreken van gezamenlijke EU-streefwaarden (benchmarks). Nederland is de meest kritische lidstaat als het gaat om de meerwaarde van dergelijke streefwaarden, die vaak het karakter van een Europees gemiddelde hebben. Het gebruik van Europese benchmarks houdt geen rekening met de verschillende situaties van de 27 EU lidstaten. Onderwijssystemen zijn zeer verschillend van elkaar. Een Europees gemiddelde heeft dan geen toegevoegde waarde voor het nationale beleid. Ook rijst de vraag of dergelijke doelformuleringen zich verdragen met het subsidiariteitsbeginsel. De door de Commissie voorgestelde benchmark over mobiliteit wordt wel waardevol geacht; Europa speelt hier een belangrijke rol, onder meer via het Leven Lang Leren Programma.

Verslag OJC-Raad van 20–21 november 2008

MEDIA/AUDIOVISUEEL

Europeana

De Raad heeft de conclusies over de Europese digitale bibliotheek (Europeana) aangenomen. Verschillende lidstaten spraken expliciet hun steun uit. In enkele gevallen werden toezeggingen gedaan voor een bijdrage in de vorm van financiële steun of het leveren van expertise. Op dezelfde dag vond de officiële lancering van Europeana plaats. Onder meer Commissievoorzitter Barroso en Commissaris Reding gaven een toespraak, waarin de verwachtingen aangaande deze digitale bibliotheek werden uitgesproken. In mijn toespraak heb ik aangegeven dat Europeana een goed podium is waarop het cultureel erfgoed van de betrokken lidstaten op meertalige wijze ontsloten kan worden. Tevens heb ik gewezen op het belang van het vinden van oplossingen voor problemen rond auteursrechten, inclusief die op zogenoemde «verweesde werken». Tenslotte heb ik aangegeven dat het belangrijk is dat de werken op Europeana ook daadwerkelijk toegankelijk zijn.

Creatieve online-inhoud

De conclusies over creatieve online-inhoud werden door de Raad aangenomen. Door enkele lidstaten werd ingebracht dat piraterij moet worden aangepakt. Daarnaast werd aandacht gevraagd voor de problematiek rond grensoverschrijdend rechtenbeheer (zoals ook besproken in de OJC-Raad van mei 2008).

Staatssteun publieke omroep

Tijdens de OJC raad is niet gesproken over de tekst van de Omroepmededeling. De Commissie stelt zelfstandig staatssteunregels vast en hierover wordt niet gestemd in de Raad en het Europees Parlement. De concept Omroepmededeling was om die reden niet afzonderlijk geagendeerd, maar kwam op verzoek van Zweden wel kort ter sprake onder het agendapunt «any other business». Zweden signaleerde dat de conceptmededeling te weinig rekening houdt met het Protocol van Amsterdam, waarin staat dat lidstaten verantwoordelijk zijn voor de taakomschrijving en financiering van hun publieke omroep (subsidiariteitsbeginsel). Nederland heeft daarop de zorgen van Zweden onderstreept en nogmaals gewezen op de principes van het position paper dat 19 lidstaten in september naar de Commissie hebben gestuurd. Duitsland, Finland en Frankrijk ondersteunden de interventies. De Commissie – bij monde van Commissaris Reding – zei goede nota te nemen van de bezwaren van de

lidstaten en meende dat daar in de concept mededeling ook al rekening mee was gehouden.

Zij wees verder op de mogelijkheden voor lidstaten om op de ontwerp tekst voor de nieuwe Omroepmededeling te reageren, namelijk op een multilaterale (ambtelijke) bijeenkomst op 5 december 2008 georganiseerd door DG Competitie en door middel van een schriftelijke reactie voor 15 januari 2009. Over de Nederlandse reactie is de Tweede Kamer in een brief van 12 januari geïnformeerd (21 501-34, nr. 111, 2008–2009).

CULTUUR

Europees Erfgoed Label

De Raad nam conclusies aan over het instellen van een Europees Erfgoed-label.

Het label kan worden toegekend aan erfgoed, materieel en immaterieel (voor zover verbonden aan een «site»), dat een duidelijke Europese dimensie of verwijzing naar de gemeenschappelijke Europese geschiedenis heeft.

Het voorzitterschap benadrukt dat een site waaraan het label wordt toegekend optimaal toegankelijk moet worden gemaakt voor jongeren en dat de meerwaarde voor het publiek vergroot moet worden door de organisatie van onderwijskundige, artistieke, culturele of wetenschappelijke activiteiten.

De Europese Commissie gaf aan zo spoedig mogelijk met een voorstel aan de Raad te zullen komen. In dit voorstel zal tevens aandacht worden besteed aan de omgang met al door de lidstaten geselecteerde sites. Begin 2009 organiseert de Commissie een eerste vergadering met nationale experts.

De bijdrage van architectuur aan duurzame ontwikkeling

De voorliggende conclusies over architectuur werden zonder veel discussie door de Raad aangenomen. Door het Franse voorzitterschap en Eurocommissaris Figel' werd onderstreept dat architectuur naast een culturele ook een sociale en economische dimensie heeft. Commissaris Figel' wees daarbij specifiek op het belang van architectuur voor de Europese creatieve industrie en vroeg aandacht voor het Europese jaar voor creativiteit en innovatie in 2009.

Bevordering van de culturele diversiteit en van de interculturele dialoog Meertaligheid, vertaling en interculturele dialoog Europese strategie voor meertaligheid

In de Raad liep de discussie over de drie bovengenoemde onderwerpen door elkaar heen. Gesproken werd over de bevordering en bescherming van de culturele diversiteit en de interculturele dialoog, Commissaris Figel wees daarbij op het grote belang van de Unesco-conventie over culturele diversiteit van oktober 2005 en gaf aan dat dit onderwerp één van de voornaamste doelstellingen in de Mededeling «een Europese agenda voor cultuur in het licht van mondialisering» is.

Na discussie over gelijkwaardigheid, en het onvoldoende erkennen van het economische, politieke en strategische potentieel van de Europese talen, stemde de Raad in met de conclusies over meertaligheid (zie ook onder Onderwijsdeel in dit verslag).

ONDERWIJS

Europese strategie voor meertaligheid

Nadat enkele lidstaten opmerkingen hadden ingebracht over het comparatieve voordeel van talen die ook buiten Europa worden gesproken, en het

feit dat bij meertaligheid ook relatief kleine talen niet uit het oog mogen worden verloren, werden de Raadsresoluties aangenomen.

Europese samenwerking inzake beroepsonderwijs en -opleiding

De conclusies waren voorbereid als opmaat voor de conferentie in Bordeaux, waar op ministerieel niveau is gesproken over beroepsonderwijs. De conclusies werden door de Raad goedgekeurd zonder verder debat.

21e eeuw: Europese samenwerking op schoolgebied

Voor het eerst is in de Raad gesproken over conclusies die gaan over het schoolonderwijs in zijn geheel.

Door Nederland is ingebracht dat de verantwoordelijkheid voor onderwijs bij de lidstaten ligt, en dat in Nederland scholen autonoom zijn. Samenwerking kan echter een goede basis bieden voor evidence based beleid. Daarom deed NL een oproep om na te denken over nieuwe werkwijzen in de samenwerking met minder administratieve lasten. Dit standpunt werd door verschillende lidstaten gesteund. De conclusies zijn vervolgens door de Raad aangenomen.

Mobiliteit van jongeren

Drie grote beleidsdoelstellingen stonden centraal in de conclusies: elke leerling moet de kans op mobiliteit hebben gedurende de schoolcarrière; elke student zou in het hoger onderwijs een periode stage of onderwijs in het buitenland moeten volgen, en ook alle deelnemers in het beroepsonderwijs moeten meer kansen krijgen voor mobiliteit. Daarvoor moeten we barrières wegnemen, betere informatie beschikbaar maken over het aanbod door classificatie van opleidingen, en ook meer financiën hetzij via de Europese Investeringsbank, hetzij via het ESF.

Door alle lidstaten werd het belang en de positieve impact van mobiliteit benadrukt. Nederland benadrukte dat kwaliteit prevaleert boven kwantiteit. Daarnaast is ingebracht dat meeneembaarheid van studiefinanciering een belangrijke bijdrage kan leveren in het vergroten van mobiliteit en de financiering daarvan.

In de eerste helft van 2009 zal de Commissie een Groenboek over mobiliteit uitbrengen. Hierin wordt beschreven hoe de nieuwe doelstellingen vorm krijgen. Dit zal onder meer gebeuren op basis van de raadsconclusies, die door de Raad zijn goedgekeurd.